

Motion till riksdagen

1988/89:U229

av Lars Werner

Ökat bistånd till u-länderna

U-ländernas läge förvärras drastiskt. Deras handelsvillkor försämras. Skulderna växer. Biståndet stagnerar. Kapitalströmmen går från syd till nord. Efter tre utvecklingsdecennier är många länder tillbaka på 50-talets nivå. Undernäring och svält ökar, även i länder som inte tillhör de fattigaste. Senaste året har enligt UNICEF en halv miljon barn dött som en följd av den ekonomiska tillbakagången. Allt fler barn föds med låg födelsevikt. Allt fler är undernärda och riskerar bestående skador. Det mänskliga kapitalet föröds. Skuldkrisen har blivit en utvecklingskris.

Det svenska biståndet ökar i takt med BNI tack vare att enprocentmålet genomdrevs. Men det har krisanpassats. Mer och mer används för att lindra effekterna av skuldkrisen. Allt mindre går till utveckling. Det är ohållbart. Det räcker inte med bistånd – det behövs en övergripande u-landspolitik. Vpk lägger i en annan motion fram förslag syftande till en sådan långsiktig politik för att vända utvecklingen.

Vpk delar UNICEFs syn att det inte räcker att ge u-länderna uppskov med skulderna. Vad som behövs är drastiska skuldnedskrivningar kombinerade med ökat bistånd för att öppna dörrarna för tillväxt.

En procent och mer

1987 var Sveriges utbetalade bistånd 0,88 % av BNI (0,84 % av BNP). Vi måste höja det för att verkligen komma upp i 1 % av BNI. Vpk begär att det biståndsanslag, som regeringen föreslår (11 660 900 000 kr.) ökas med 10 % till 12 826 990 000 kr.

Planeringsramarna för biståndet måste successivt vidgas så att det 1995 når upp i 2 % av BNI.

Biståndsmedlen måste användas så effektivt som möjligt. Regeringen har tillsatt flera utredningar för att se över organisation, arbetsformer och effektivitet. Sådan översyn måste göras ur ett långt perspektiv, eftersom det effektivaste biståndet är det som har verkan på lång sikt, som verkligen förändrar. Kortsiktiga effektivitetskrav kan bli förödande.

Internationella biståndsprogram

Anslaget till FNs barnfond UNICEF bör ökas kraftigt med anledning av skuldkrisens verkningar, som slår särskilt hårt mot barnen. Vpk föreslår en ökning med 30 milj. kr. utöver vad regeringen föreslår, till 320 milj. kr.

UNWRAs insatser för palestinier, flyktingar och invånare i de ockuperade

områdena är mer nödvändiga än någonsin på grund av den israeliska krigsmaktens brutala framfart. Vpk föreslår en fördubbling av det svenska bidraget – till 20 milj.kr. – till UNWRAs särskilda program på Västbanken och i Gazaområdet. Angående inriktningen på Palestinabiståndet – särskild motion.

Vpk föreslår en höjning av det svenska bidraget till Internationella familjeplaneringsfederationen *IPPF* med 25 milj. kr. till 100 milj. kr.

Råvaruprogrammet, som UNCTAD/GA'TTs internationella handelscentrum (ITC) driver, är särskilt viktigt för u-länderna efter det stora fallet för råvarupriserna. För att öka biståndet för diversifiering och förädling av u-ländernas råvaror föreslår vpk att 5 milj. kr. utöver regeringens förslag anslås, dvs. 25 milj. kr.

Vpk vidhåller att Sverige ska utträda ur *IDB* och hänvisar till särskild motion härom.

Världsbanksgruppen behandlar vi i en särskild motion, speciellt med hänsyn till de sociala och ekologiska följderna av dess och IMF:s strukturanpassningsprogram.

Vpk yrkar avslag på regeringens begäran om 25 milj. kr. för Övrigt samarbete med utvecklingsbanker, vilket ska användas för verksamheter som Världsbanksgruppen bedriver i Afrika.

Vpk kräver att Sverige utträder ur Internationella finansieringsbolaget (*IFC*). Inga fler bidrag till IFC när den femte och sista inbetalningen till den senaste kapitalhöjningen gjorts 1989/90.

När det gäller det internationella beredskapslagret av livsmedel för katastrofinsatser, är vpk tillfreds med att bindningen till uppköp i Sverige löper ut vid budgetåret 1988/89. Om det inom Sveriges bidrag till *FAC* (livsmedelshjälpkonventionen) och *IEFR* (internationella beredskapslagret av livsmedel för katastrofinsatser) efterfrågas leveranser av svenskt spannmål ska den merkostnad som uppkommer genom att svenska inlösenpriser ligger över världsmarknadpriser inte finansieras från medel som tidigare överförts till SIDA under denna anslagspost utan genom särskilt anslag som inte inkräktar på SIDA:s utrymme.

Vpk yrkar avslag på regeringens begäran om 62 milj. kr. till *NIBs utvecklingsfond*. Inga svenska biståndspengar ska gå till denna fond om den inte ändrar sina stadgar så att de överensstämmer med de svenska biståndspolitiska målen.

Programländerna

Vpk välkomnar regeringens förslag att höja biståndet till länderna i Södra Afrika, vilkas ekonomier ruinerats av Sydafrika. Samma gäller Nicaragua, vars ekonomi USA med alla medel sökt knäcka.

Angolas situation är ytterligt svår, med exempelvis 700 000 internflyktingar. Särskilt utsatta är kvinnor och barn. Med hänsyn till detta föreslår vpk en höjning av anslaget till 200 milj. kr. dvs. 30 milj. kr. utöver regeringens förslag.

För utökat mark- och miljöarbete i Etiopien föreslår vpk att landramen höjs med 20 milj. kr.

Angående Kenya vidhåller vi vår tidigare kritik mot landets kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi upprepar att Kenya inte längre ska vara programland och begär en utvecklingsplan för biståndet. Om möjligt bör markvårdsprojekten fortsätta och finansieras ur Särskilda miljöinsatser.

Vpk har i särskilt motion om kvinnobistånd (1988/89:U214) föreslagit stöd till projekt inriktade på familjeförsörjande kvinnohushåll på landsbygden i södra Afrika. Vi föreslår att 150 milj. kr. anslås för detta ändamål.

Biståndet till *Indien* innebär problem. Indiens roll som regional stormakt, dess inre blodiga strider och sociala utveckling inger oro. Det kommer rapporter om tortyr. Men situationen växlar starkt mellan olika delstater. Enligt vpk:s mening bör fattigdom vara det enda kriteriet för svenskt bistånd till Indien.

Vi är mycket kritiska till bistånd på energiområdet. Vpk avvisar bestämt att biståndsmedel används för ett nytt Asea/ABB-projekt, URI-kraftverket i Kashmir, för 5 miljarder kr. Det är ohemult av regeringen att begära riksdagens bemyndigande att överskrida planeringsramen med 400 milj. kr. utan någon redogörelse för projektet. Vpk kräver en ordentlig redovisning av projektet i en särskild proposition och yrkar avslag på regeringens hemställan.

Biståndet till Indokina behandlar vpk i en särskild motion. Vi yrkar att biståndet till *Vietnam* höjs med 100 milj. kr., att *Kampuchea* görs till programland med en landram på 50 milj. kr. samt att medel anslås ur Särskilda miljöinsatser för ett särskilt biståndsprogram för att reparera skador efter USAs miljökrig i *Indokina*.

Nicaragua befinner sig i ett utomordentligt svårt läge. Landet har tillfogats omfattande skador, dels av contras militära operationer, dels av USAs ekonomiska krigföring. Ovanpå detta utsattes det för orkanen Joans härjningar på städer, byar och på miljön. Vpk yrkar därför en höjning av biståndet till Nicaragua med 30 milj.kr. mer än regeringen begärt, till 260 milj. kr.

Utöver det *humanitära bistånd i Latinamerika*, som regeringen föreslår, begär vpk extra insatser till stöd för flyktingar. Enbart i Argentina finns 700 000 flyktingar från Chile och 800 000 från Paraguay. Deras situation är mycket svår till följd av den ekonomiska krisen och stora arbetslösheten. Vi noterar att regeringen avser att gör särskilda biståndsinsatser om förhoppningarna om en utvecklig mot demokrati infrias. Vpk vill att det i sådana särskilda insatser ska utgå stöd till chilenska flyktingar som återvänder hem och vill göra en insats i kampen mot arbetslösheten och fattigdomen genom att starta kooperativ inom exempelvis hantverk, fiske och jordbruk. Vpk föreslår att anslaget höjs med 10 milj. kr. till 200 milj. kr.

Katastrofer, stöd till återuppbyggnad m.m.

Regeringen förutser behov av betydande katastrofhjälpinsatser i bl.a. Etiopien, Sudan, Angola och Moçambique även under kommande år. Vpk vill dessutom peka på behovet av ökade insatser i Eritrea, fortsatt stöd till Polisario och beredskap för återuppbyggnad i Västsahara, om FNs fredsplan leder till fred. I Palestina behövs omfattande återuppbyggnadsbistånd på grund av den israeliska arméns förstörelse av bostäder m.m.

Bistånd genom enskilda organisationer

Sammanlagt kanaliseras mer än 1 miljard kr. i bistånd genom folkrörelser och andra enskilda organisationer. Nu synes dessa emellertid ha svårigheter att klara administrationen av mer bistånd. Därför förespråkar vpk att det anslag på 550 milj. kr., som SIDA begärt, ska beviljas, vilket innebär en minskning med 25 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

Regeringen begär 125 milj. kr. för *Särskilda miljöinsatser*, vilket förefaller vara uppsplittrat på ett otal olika verksamheter. Vi betvivlar att det ger effekt som står i någon proportion till de många och stora miljökatastrofer, som inträffat eller kan förutses inträffa till följd av skuldkrisen. Vpk föreslår att detta anslag höjs till 500 milj. kr. (375 milj. kr. mer än regeringens förslag) och att en betydande del härav ges till miljörelser i u-länderna.

Vpk föreslår att ett särskilt miljöbistånd ges till Cuba från detta anslag.

Rekrytering/utbildning av fältpersonal

Vpk är motståndare till att SIDA:s resursbas minskas och ersätts med personal som är anställd av konsultföretag och som kontrakteras av SIDA. Nu vill regeringen öka anslaget för utbildning av sådan personal med 7 milj. kr. till 81 milj. kr. Vpk yrkar avslag på denna höjning. Vpk anser det angeläget att den svenska resursbasen stärks, och vi återkommer inför det forskningspolitiska beslutet 1990 med förslag om väsentliga förstärkningar av kunskap och kompetens inom svensk u-landsforskning och -utbildning bedrivna vid svenska institutioner.

U-krediter

Vpk motsätter sig nu som tidigare att biståndsmedel används för u-krediter och yrkar avslag på de 400 milj. kr. som regeringen vill anslå härför. Reservationen var 1022 milj. kr. vid utgången av budgetåret 1987/88.

Swefund

Efter reorganiseringen av Swefund vill vpk avvakta vilken inriktning verksamheten nu kommer att få. Om den blir ett verkligt stöd för u-länder, där utländska företag inte annars investerar, att få igång samhällsnyttig produktion, och om den blir ett medel för överföring av teknik anpassad till mottagarländerna, kommer vi att se positivt på verksamheten, i synnerhet om man lyckas engagera kvinnor i den. Vi vill se en satsning på arbetsintensiv och småskalig teknik, utnyttjande av inhemska, förnyelsebara energikällor och en produktion som minskar landets utlandsberoende.

Angående bistånd till Filippinerna under *Projektbistånd till vissa u-länder* avvisar vpk bestämt annat bistånd till detta land än genom enskilda organisationer med motivering enligt motion om Filippinerna.

Särskilda insatser i skuldtyngda länder

Regeringen föreslår en mycket kraftig ökning av anslaget Särskilda insatser i skuldtyngda länder. Förvisso behöver u-länderna bistånd för att lätta sina

stora och snabbt växande skulder. Men inte på det sätt som regeringen presenterar i sin budget. Vpk lägger i en särskild motion fram egna förslag om en svensk politik för att befria u-länderna ur skuldfällan.

Vpk begär att 300 milj. kr. avsätts till SIDA för skuldavskrivningar med programländerna. Resten av de 640 milj. kr., som regeringen begär, kan vpk endast bifalla om dessa pengar avsätts till skuldavskrivningar i de särskilt utsatta länderna: frontstaterna i södra Afrika, Vietnam, Nicaragua m.fl. länder som är föremål för USAs handelsembargo. Dessa skuldavskrivningar ska inte handhas av finansdepartementet utan av UD i nära samråd med SIDA, vilket vi närmare motiverar i en särskild motion.

Om våra förslag när det gäller skuldavskrivningar inte bifalles av riksdagen kräver vi beslut om att anslagen inte får användas för strukturanpassningsprogram med Världsbanken och IMF.

Vpk föreslår dessutom att riksdagen beslutar anslå ytterligare 764 440 000 kr. för särskilda insatser i skuldyngda länder att användas enligt de riktlinjer som angetts ovan.

Utvecklingssamarbete genom SIDA

Regeringen föreslår 161 milj. kr. mindre anslag för Utvecklingssamarbete genom SIDA än vad SIDA äskat och minskar SIDA:s andel av den beräknade biståndsramen från 54 till 52 %. Vpk yrkar att anslaget till SIDA ökas med 61 milj. kr. utöver regeringens förslag, dvs. till 6 151 milj. kr.

SIDA

Vi är bekymrade över vad som i budgetpropositionen kallas för "förskjutning av myndighetens roll i utvecklingssamarbetet mot mer analys, planering, styrning och uppföljning, samt mindre direkt inblandning i genomförande av projekt och program", dvs. mindre folk på fältet. Det blir allt mer av utkontraktering till företag och internationella organisationer, fler konsulter. Det blir mindre av projekt och mer importstöd. Vi delar inte regeringens uppfattning att det är bra bistånd att som i Uganda satsa 70 milj. kr. i bistånd utan att ha en enda svensk biståndsarbetare på plats utan i stället låta Världsbanken sköta det. Det kan knappast kallas "utvecklingssamarbete". Det är heller ingen besparing på administrationen, eftersom de multilaterala institutionerna har högre sådana omkostnader än SIDA.

Vpk motsätter sig regeringens nerskärning av SIDA:s och övriga biståndsorgans förvaltningsanslag efter 4-procentsmallen. Biståndsanslaget skiljer sig från andra budgetposter genom att det får öka år för år – och ska göra det i takt med BNP. När volymen bistånd växer, måste även den personal, som ska förvandla pengarna till bistånd, få utökas. Annars sjunker kvaliteten på biståndet.

Denna nerskärning av SIDA:s personalresurser måste stoppas.

Vpk hemställer att riksdagen uttalar att biståndsorganen ska vara undantagna från generella besparingar i den statliga förvaltningen, så att de växande biståndsanslagen ska motsvaras av erforderliga personalförstärkningar.

Information

Mot. 1988/89
U229

Vpk begär att informationsanslaget höjs med 4,65 milj. kr. utöver regeringens förslag dvs. till 35 milj. kr. och att denna höjning används för bidrag till organisationernas u-landsinformation, speciellt solidaritetsrörelsens.

'UNESCO

Vpk föreslår också att riksdagen anslår 20 milj. kr. till UNESCO för deras arbete för de mänskliga rättigheterna (se även separat motion).

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen till *Internationellt utvecklings-samarbete* för budgetåret 1989/90 anslår 1 166 090 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 12 826 990 000 kr.,

2. att riksdagen uttalar att biståndsmålet 2 % av BNI ska vara uppnått 1995,

3. att riksdagen till *UNICEF* för budgetåret 1989/90 anslår 30 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 320 000 000 kr.,

4. att riksdagen till *UNWRAs särskilda program på Västbanken och i Gaza-området* för budgetåret 1989/90 anslår 10 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 20 000 000 kr.,

5. att riksdagen till *Internationella familjeplaneringsfederationen (IPPF)* för budgetåret 1989/90 anslår 25 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 100 000 000 kr.,

6. att riksdagen till *UNCTAD/GATTs internationella handelscentrum (ITC)* för budgetåret 1989/90 anslår 5 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 25 000 000 kr.,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag om anslag på 25 000 000 för budgetåret 1989/90 till *Övrigt samarbete med utvecklingsbanker* för verksamheter som Världsbanksgruppen bedriver i Afrika,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige bör säga upp sitt medlemskap i IFC,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att merkostnad, som uppkommer vid leverans av svensk spannmål till FAC och IEFR genom att svenska inlösenpriser ligger över världsmarknadspriser, ska finansieras genom särskilt anslag som inte inkräktar på SIDA:s utrymme,

10. att riksdagen avslår regeringens förslag om anslag på 62 000 000 kr. för budgetåret 1989/90 till *NIB:s utvecklingsfond*,

11. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 höja landramen för *Angola* med 30 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 200 000 000 kr.,

12. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 höja landramen för *Etiopien* med 20 000 000 kr. eller således 165 000 000 kr.,

13. att riksdagen hos regeringen begär en plan för att avveckla *Kenya* som programland.

14. att riksdagen avslår regeringens begäran om biståndsmedel för URI-kraftverket i Indien,

15. att riksdagen hos regeringen begär särskild proposition om URI-kraftverkets utformning innan utfästelser om u-krediter eller andra biståndsmedel görs,

16. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 höja landramen för *Vietnam* med 100 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 400 000 000 kr.,

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att *Kampuchea* ska upptas som programland,

18. att riksdagen till *återuppbyggnadsinsatser i Kampuchea* för budgetåret 1989/90 anslår 50 000 000 kr.,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Särskilt miljöbistånd* ska lämnas till Vietnam, Laos och Kampuchea,

20. att riksdagen beslutar att för budgetåret 1989/90 höja landramen för *Nicaragua* med 30 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 260 000 000 kr.,

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Humanitärt bistånd* ska lämnas chilenska och paraguayanska flyktingar i Latinamerika,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Humanitärt bistånd* ska lämnas chilenska flyktingar för att starta sysselsättningskapande projekt efter hemkomsten,

23. att riksdagen till *Humanitärt bistånd i Latinamerika* för budgetåret 1989/90 anslår 10 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 200 000 000 kr.,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Eritrea* ska erhålla ökat bistånd ur anslaget för Katastrofer m.m.,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Polisario* för återuppbyggnaden i Västsahara ska erhålla ökat bistånd ur anslaget för Katastrofer m.m.,

26. att riksdagen till *Humanitärt bistånd i södra Afrika för projekt inriktade på familjeförsörjande kvinnohushåll på landsbygden* för budgetåret 1989/90 anslår 150 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 500 000 000 kr.,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *PLO alt. Palestinas regering* för återuppbyggnad på Västbanken och i Gaza-området ska erhålla ökat bistånd ur anslaget för Katastrofer m.m.,

28. att riksdagen till *Bistånd genom enskilda organisationer* för budgetåret 1989/90 anslår 25 000 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit eller således 550 000 000 kr.,

29. att riksdagen till *Särskilda miljöinsatser* för budgetåret 1989/90 anslår 375 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 500 000 000 kr.,

30. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en betydande del av anslaget *Särskilda miljöinsatser* ska anslås till miljörelser i u-länder,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *Kuba* ska erhålla särskilt miljöbistånd ur anslaget Särskilda miljöinsatser,

32. att riksdagen till *Rekryteringsfältpersonal för utbildning av konsulter* för budgetåret 1989/90 anslår 7 000 000 kr. mindre än vad regeringen föreslagit eller således 74 000 000 kr.,

33. att riksdagen avslår regeringens förslag om anslag på 400 000 000 kr. till *BITS* för u-krediter,

34. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att all bistånd till Filippinerna ska gå genom enskilda organisationer,

35. att riksdagen beslutar att 300 000 000 kr. av de totalt föreslagna 640 000 000 kr. för *Särskilda insatser i skuldtungda länder* ska disponeras av SIDA för avskrivning av programländernas skulder,

36. att riksdagen beslutar att 340 000 000 kr. av de totalt föreslagna 640 000 000 kr. för *Särskilda insatser i skuldtungda länder* ska disponeras av UD för avskrivning av u-ländernas skulder i första hand för frontstaterna i södra Afrika, Vietnam, Nicaragua m.fl. länder som är utsatta för USA:s handelsembargo,

37. att riksdagen, om yrkandena 35 och 36 avslås, beslutar att föreslagna 640 000 000 kr. för *Särskilda insatser i skuldtungda länder* icke får användas för strukturanpassningsprogram med Världsbanken och IMF,

38. att riksdagen till *Särskilda insatser i skuldtungda länder* för budgetåret 1989/90 anslår 764 440 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 1 404 440 000 kr. att användas på det sätt som anförts i motionen,

39. att riksdagen till *Utvecklingssamarbete genom SIDA* för budgetåret 1989/90 anslår 61 000 000 kr. utöver regeringens förslag eller således 6 151 000 000 kr.,

40. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att *SIDA* och andra biståndsorgan ska vara undantagna från generella nedskärningar av förvaltningskostnader,

41. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att växande biståndsanslag ska motsvaras av erforderliga personalförstärkningar,

42. att riksdagen till *Information genom enskilda organisationer om u-länder* för budgetåret 1989/90 anslår 4.650.000 utöver regeringens förslag eller således 35 000 000 kr.,

43. att riksdagen till *UNESCO:s arbete för de mänskliga rättigheterna* för budgetåret 1989/90 anslår 20 000 000 kr.

Stockholm den 25 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Hans Petersson (vpk)